

# De effectiviteit van het COCPvg-programma voor niet-sprekende kinderen en jongeren met EMB



Margriet Heim



# COCP

## Communicatieve Ontwikkeling voor niet-sprekende kinderen en hun Communicatiepartners



# COCPvg

1. ontwikkeling speciale versie COCP voor kinderen en volwassenen met EMB
2. longitudinale effectstudie
3. evaluatie uitvoering en sociale validiteit in Esdégé-Reigersdaal
4. implementatieplan



# Projectteam

Margriet Heim



Frank Velthausz



Marjan Veen



# Overzicht

- COCPvg-programma
  - effectstudie
  - evaluatiestudie
  - samenvatting en conclusie



# Doelstelling COCPvg

Leren communiceren in dagelijkse interactiesituaties

- effectief
- efficiënt
- sociaal aanvaardbaar



# Wat is daarvoor nodig?

## Toegang tot communicatie

- communicatiepartners herkennen signalen
- cliënt heeft mogelijkheden om zich te uiten (communicatievormen, hulpmiddelen)

## Gelegenheid tot communicatie

- communicatiepartners scheppen kansen voor cliënt om zich te uiten



# Organisatie COCPvg



# Organisatie COCPvg



# COCPvg-interventiecycle



# Methodische kern COCPvg

- groepsbijeenkomsten
- individuele communicatieplannen
- begeleiding communicatiepartners op basis van video



# Inhoudelijke kern

- communicatieve functies
- communicatievormen
- partnerstrategieën



# Communicative functions

1. aandacht partner
2. uiten gevoelens
3. opmerken onderbreking
4. beurtnemen
5. accepteren
6. protesteren/afwijzen
7. kiezen
8. groeten/dagzeggen
9. vragen hulp
10. vragen voorwerp
11. vragen aandacht
12. antwoorden ja-nee vraag
13. geven informatie
14. vragen informatie
15. formuleren gevoelens
16. grapjes maken/doen alsof



# Communicatievormen

1. lichaamshouding
2. lichaamsbeweging
3. gezichtsuitdrukking
4. kijkgedrag/blikrichting
5. handelingen
6. wijzen
7. gebaren
8. stemgeluid
9. geluidmakers
10. spraak
11. voorwerpen
12. foto's
13. plaatjes/tekeningen
14. grafische symbolen



# Partnerstrategieën

1. structureer omgeving
2. volg draad cliënt
3. gedeelde aandacht
4. schep kansen
5. verwacht communicatie
6. pas tempo aan
7. modelleer
8. pas taalaanbod aan
9. prompt
10. beloon





Kirsty met José  
november 2007



Kirsty met José  
augustus 2008



# Basisprincipe COCP

als sprekers de partnerstrategieën  
toepassen



gaan niet-sprekende kinderen  
meedoen



# Overzicht

- COCPvg-programma
- ➔ effectstudie
- evaluatiestudie
- samenvatting en conclusie



# Hoofdvraag effectstudie

Leidt het COCPvg-programma tot verbetering van de communicatieve interactie tussen niet-sprekende personen met een verstandelijke beperking en hun communicatiepartners?



# Participanten – cliënten

9 cliënten met ernstige meervoudige beperkingen (EMB)

- 8 meisjes, 1 jongen
- leeftijd 4 – 23 jaar
- niet sprekend
- geschatte mentale leeftijd 0;6 – 3



# Participanten- partners

2 communicatiepartners per cliënt:

- ouder of cliëntbegeleider in thuisomgeving
- cliëntbegeleider in dagvoorziening
- 16 paren in totaal



# Opzet onderzoek

- longitudinaal
- elke cliënt is eigen referent
- herhaalde metingen in elke fase (baseline, interventie, postinterventie)



# Dataverzameling

video's	met ouder	met begeleider
baseline	3 in één maand	3 in één maand
interventie	4 om de 6 weken	4 om de 6 weken
post-interventie	3 in één maand	3 in één maand



# Tijdschema interventie

07		08												09	
nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb
onderzoek		doel & plan	interventie												

↑  
onderzoek

↑  
doel & plan

↑  
interventie



# Tijdschema metingen

2007	2008				2009	
baseline	interventie				post interventie	
B123	I 1	I 2	I 3	I 4	P123	
[Yellow bar]	[Green bar]	[Blue bar]				

↑  
onderzoek

↑  
doel & plan

↑  
interventie



# Analyseprocedures

- fragment van 5 minuten geselecteerd uit elke opname
- elk fragment opgedeeld in segmenten van 20 seconden
- 15 segmenten per opname gescoord
- gemiddelde score per opname

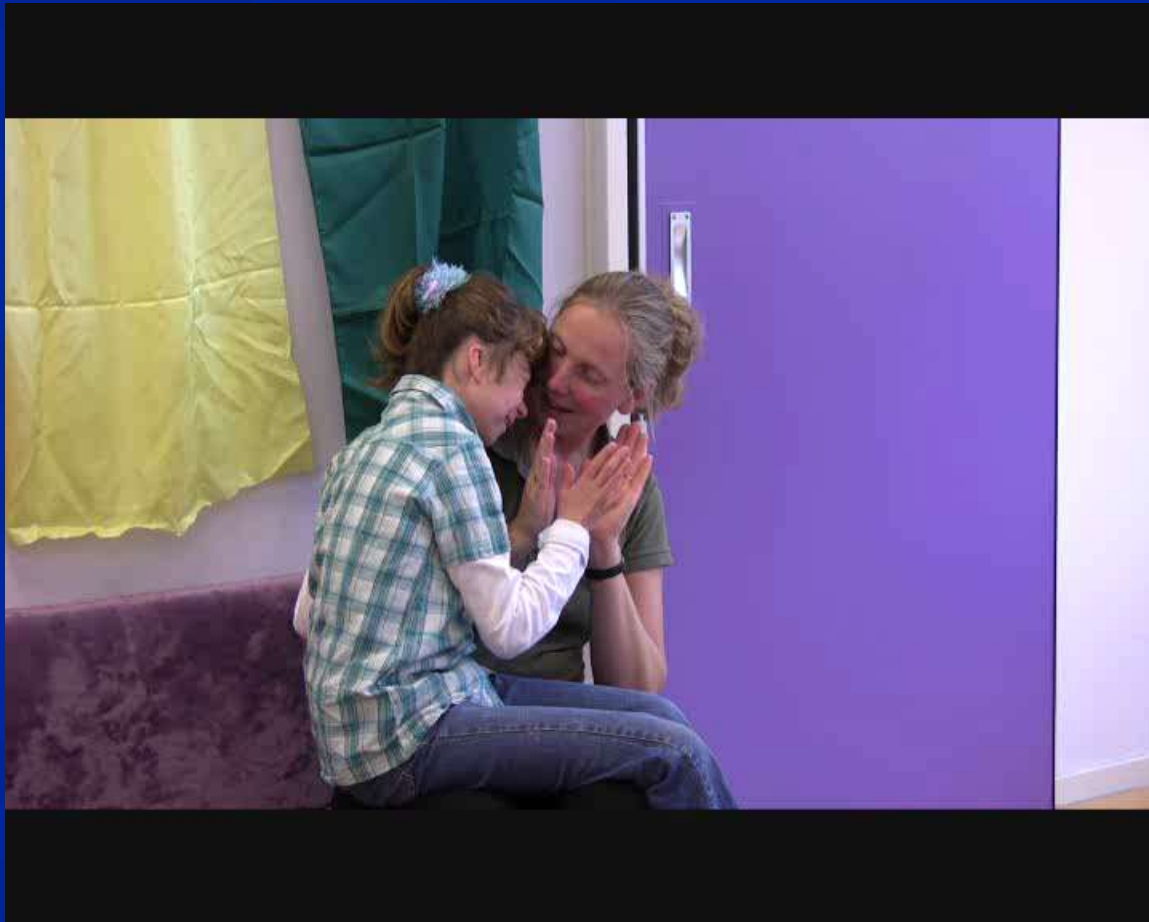


# Variabelen

score per segment voor:

- partnerstrategieën (partner)
- beurtverdeling (dyade)
- initiatiefverdeling (dyade)
- communicatieve functies (cliënt)





# Partnerstrategieën

4 samengevoegde categorieën

- tempo
- responsiviteit
- uitlokken
- taalaanbod/modelleren



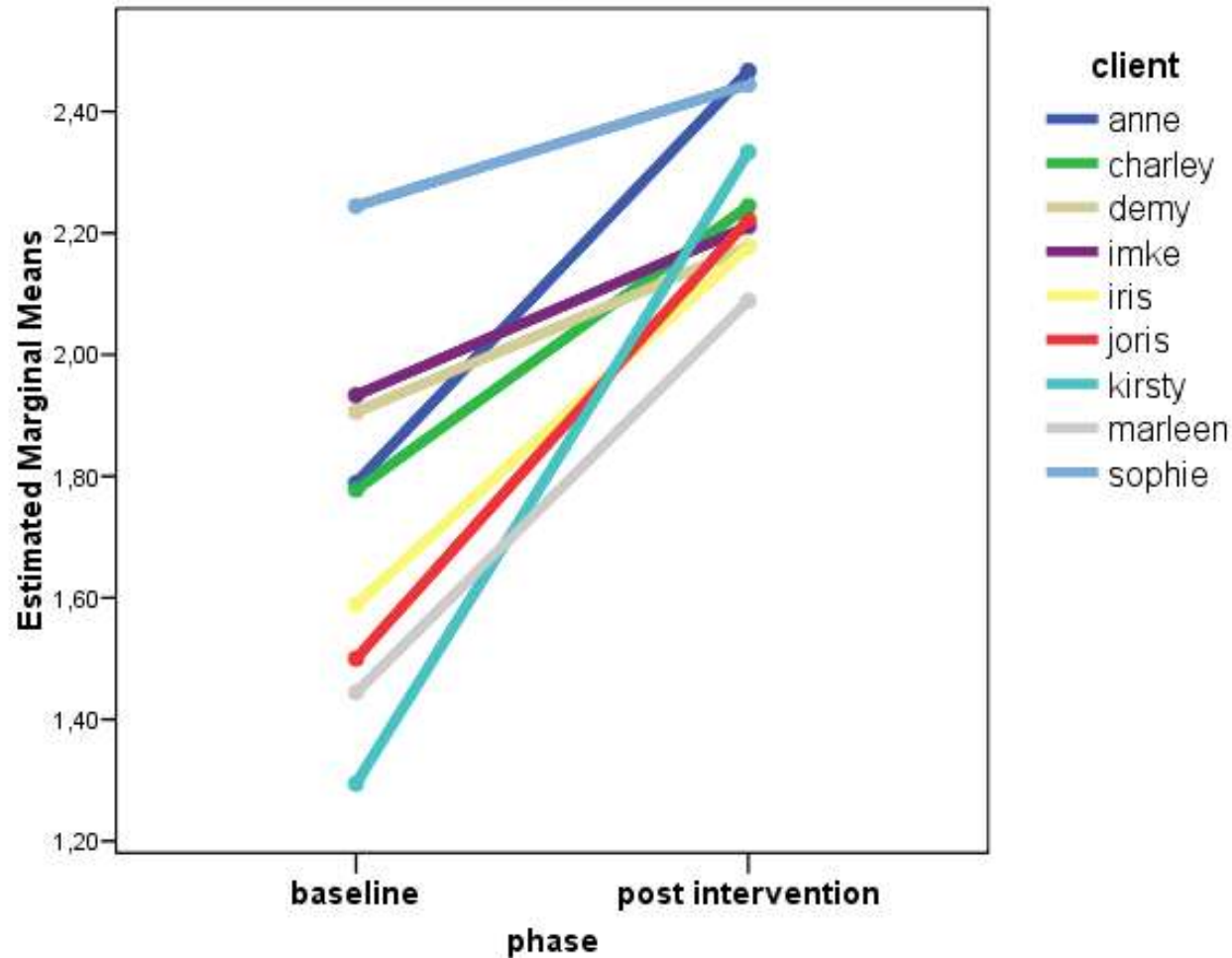
# Scoring strategieën

per segment beoordeling van elke gecombineerde categorie met 3-puntschaal:

- 3 optimaal toegepast (+)
- 2 wordt toegepast, maar zou vaker of beter kunnen ( $\pm$ )
- 1 niet of onvoldoende toegepast (-)



## Pacing

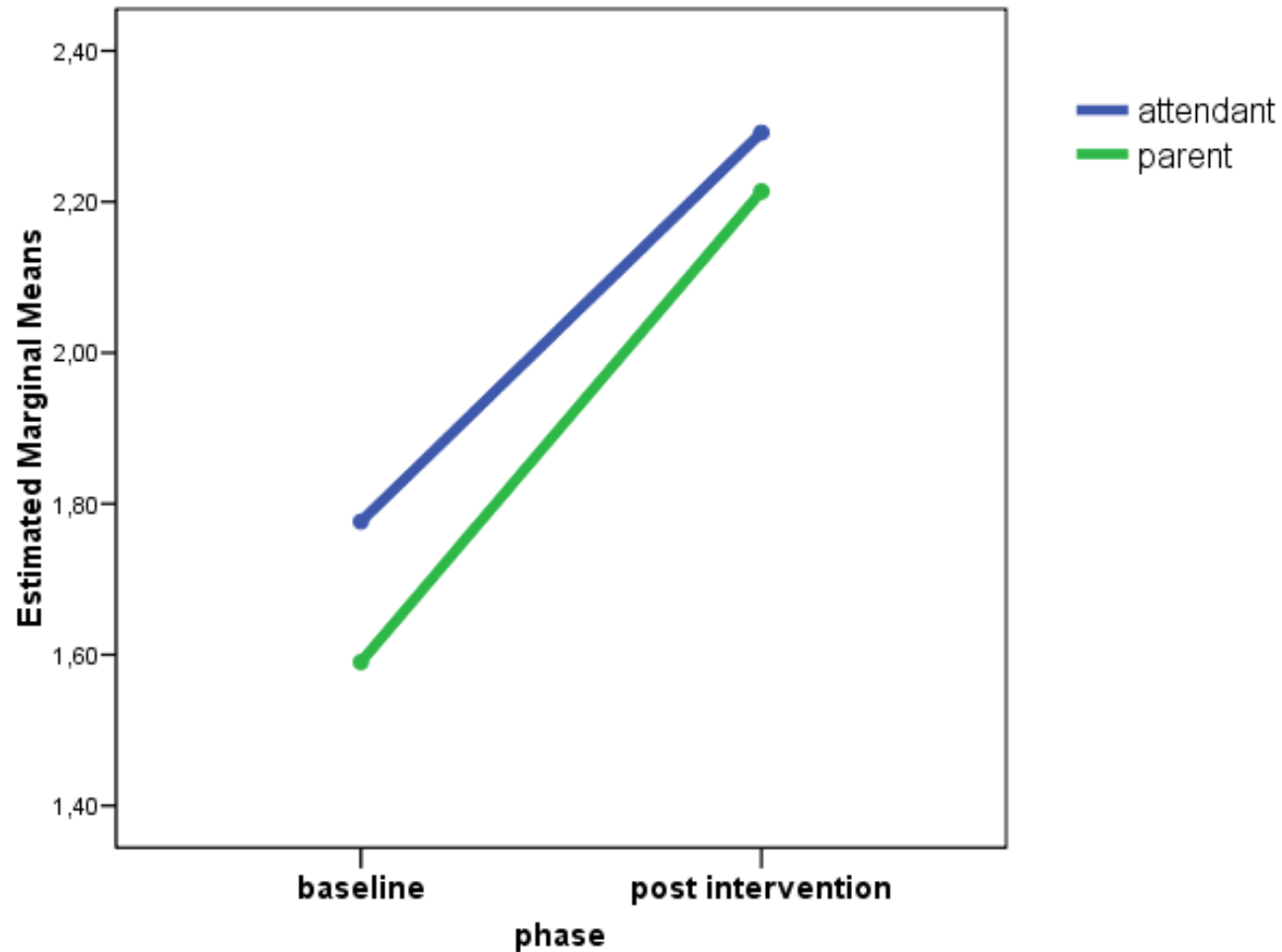


overall effect phase  
phase \* client

$F = 52,10, p < .01$   
 $F = 1,52, p = .296$



## Pacing



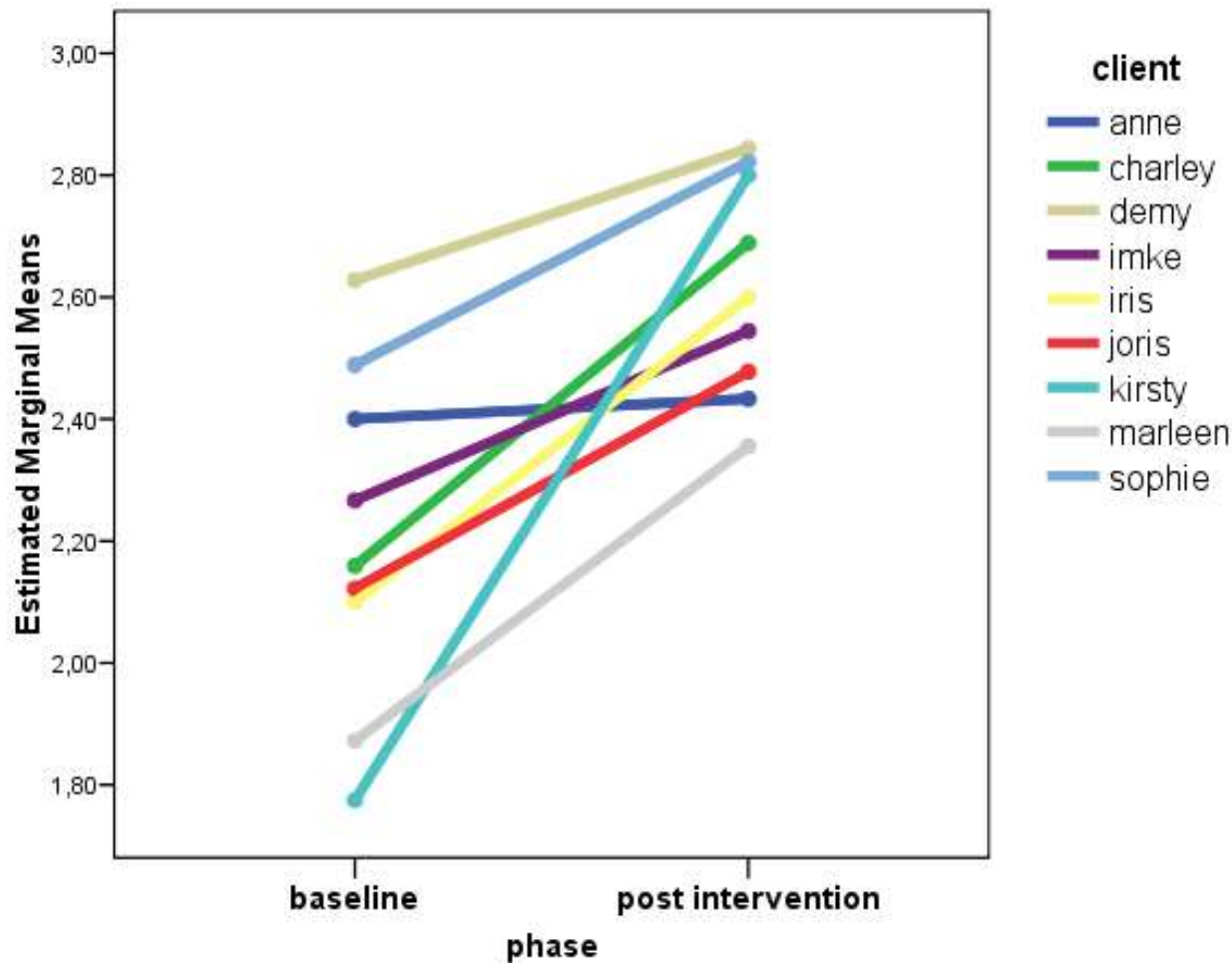
overall effect phase  
phase \* situation

$F = 46,75, p < .01$

$F = 0.42, p = .526$



# Responsiveness



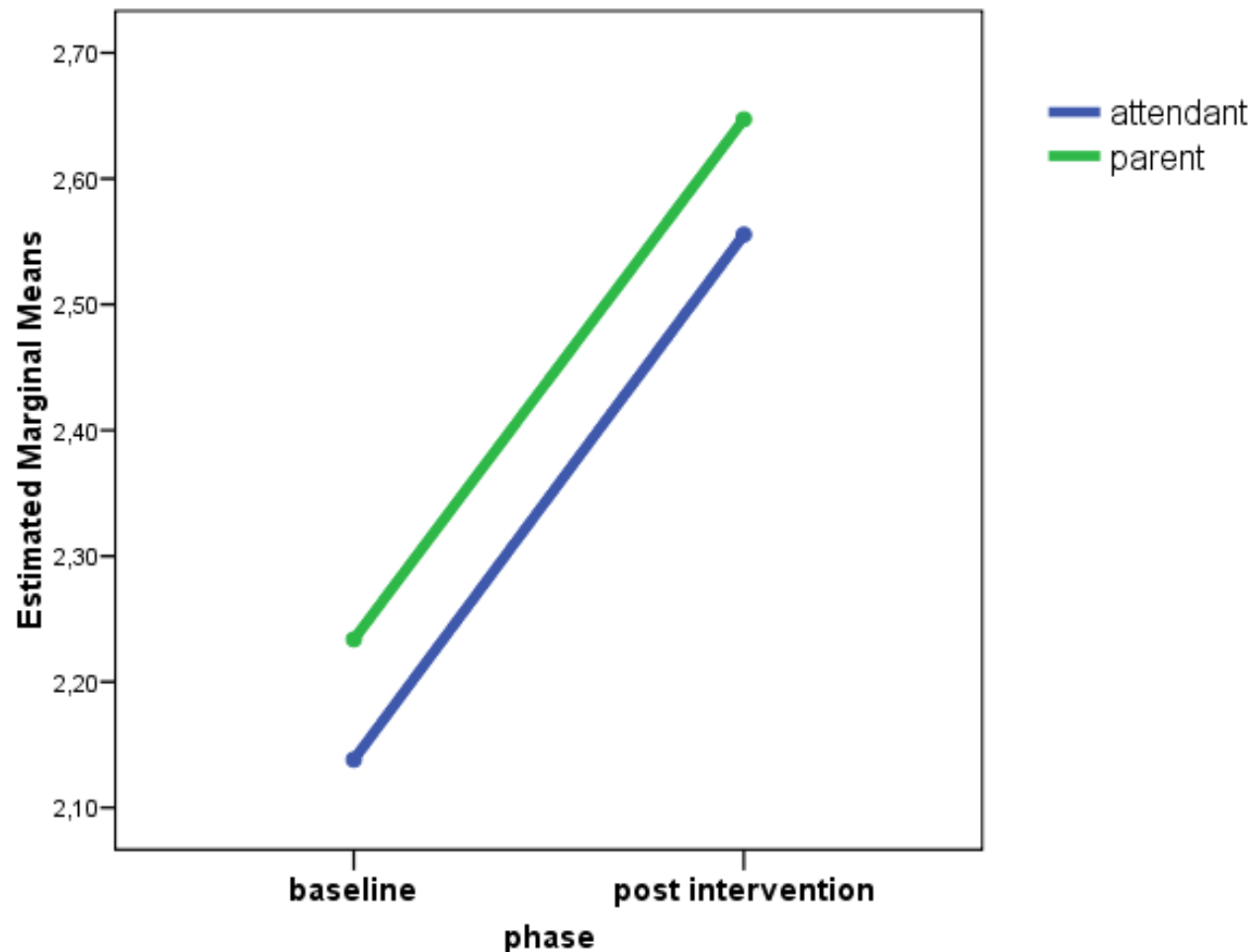
overall effect phase  
phase \* client

$F = 53,65, p < .01$

$F = 3,15, p = .074$



## Responsiveness



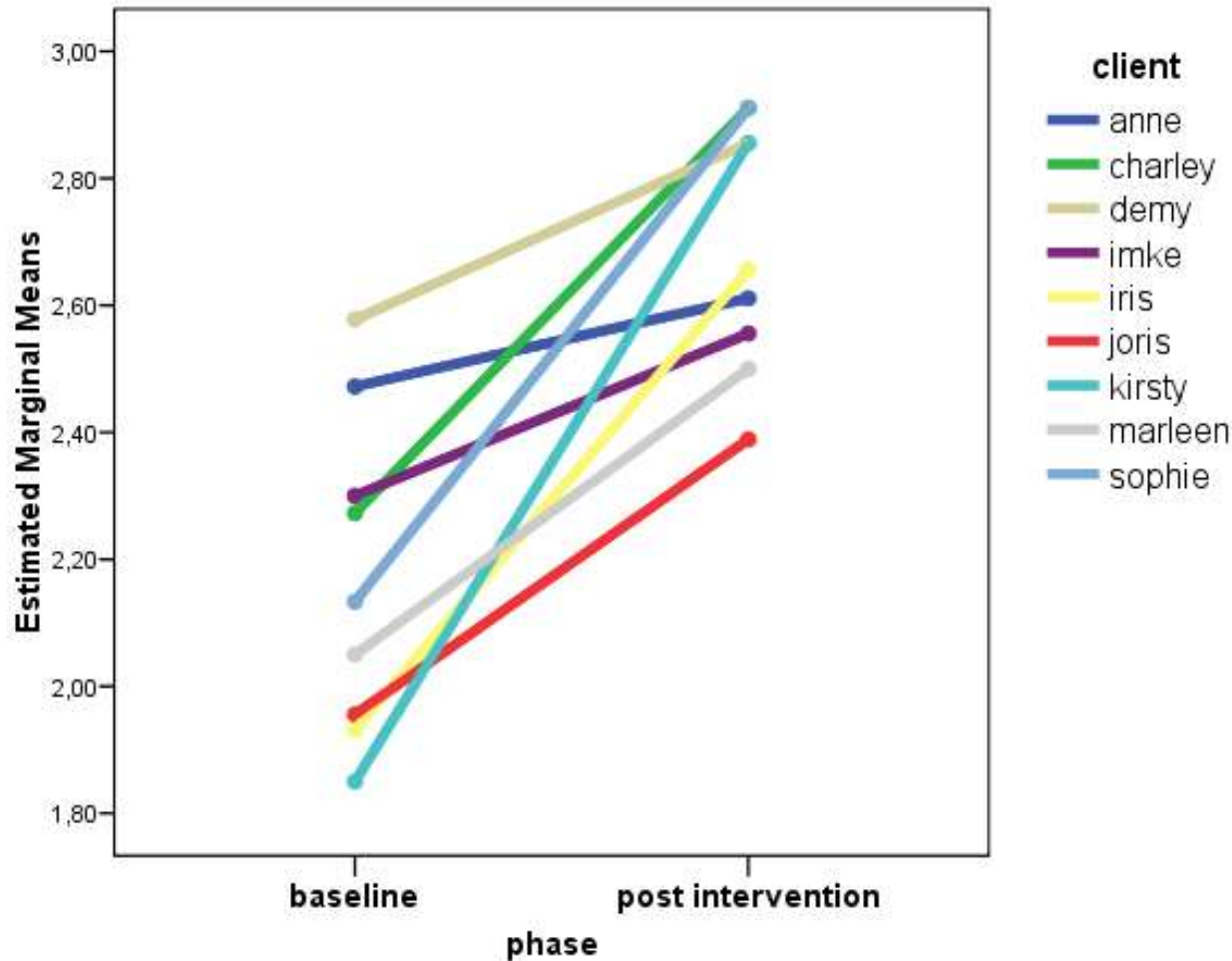
overall effect phase  
phase \* situation

$F = 25,149, p < .01$

$F = 0.001, p = .981$



## Eliciting

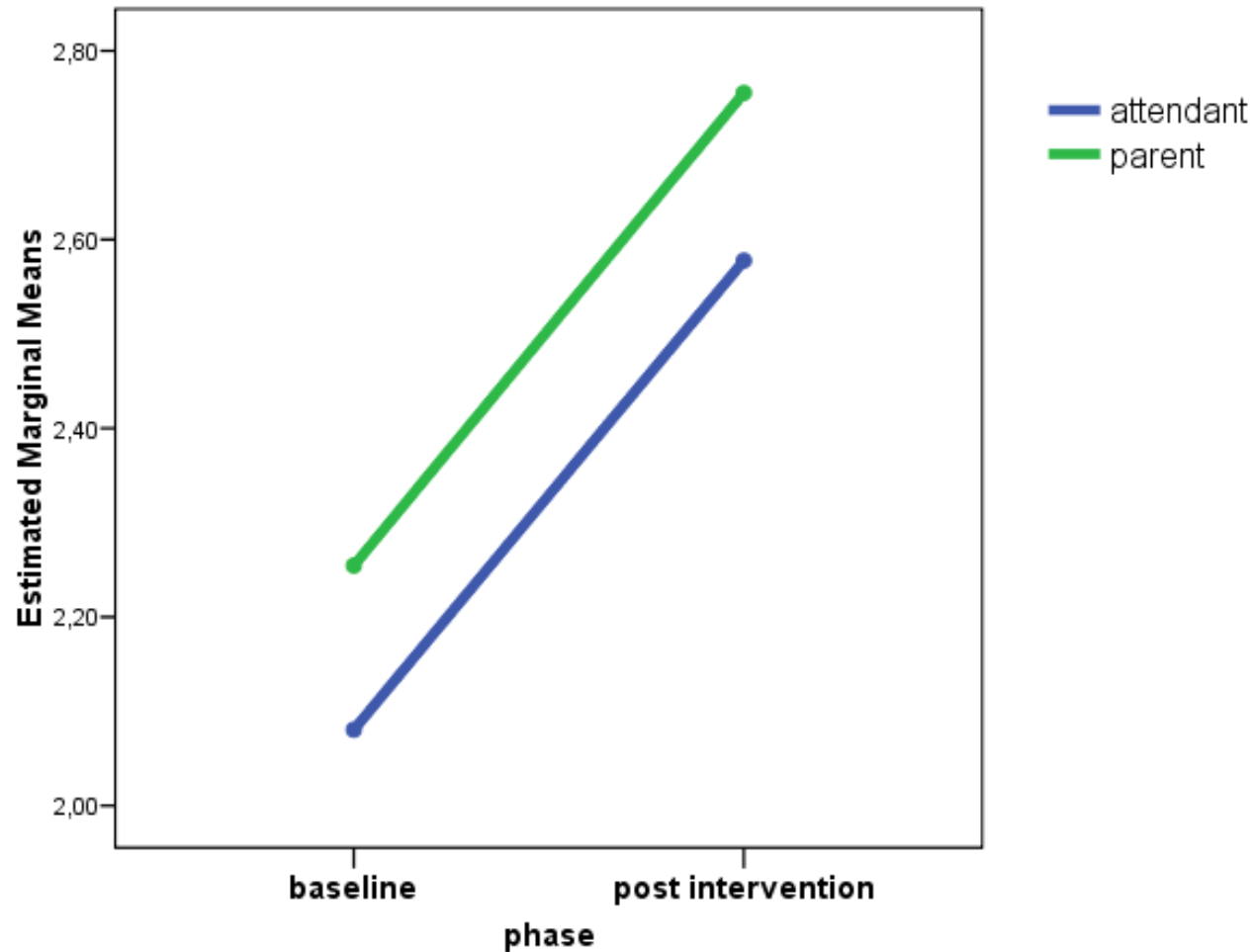


overall effect phase  
phase \* client

$F = 30,78, p < .01$   
 $F = 1,15 p = .434$



## Eliciting

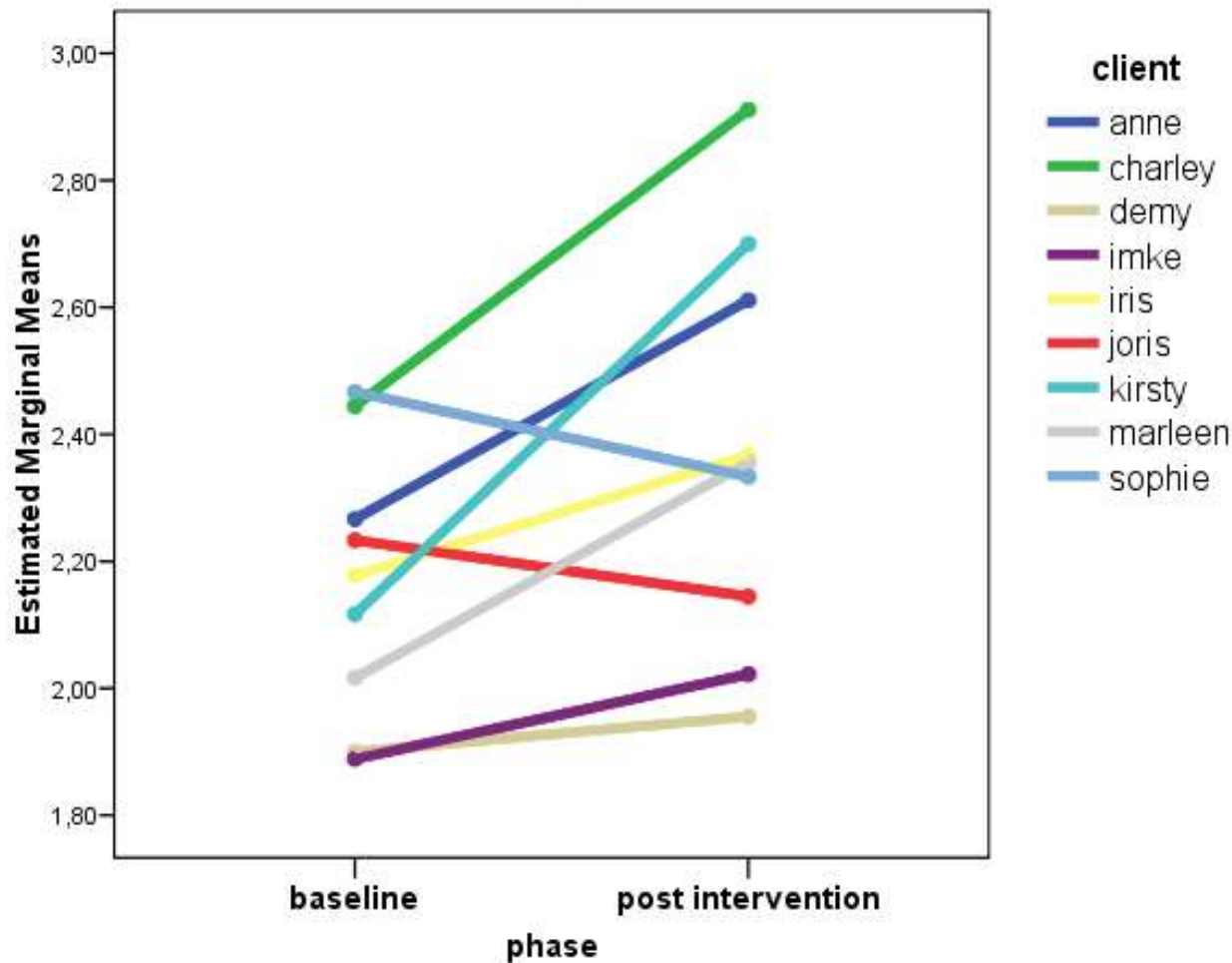


overall effect phase  
phase \* situation

$F = 26,39, p < .01$   
 $F = 0.00, p = .985$



## Modelling



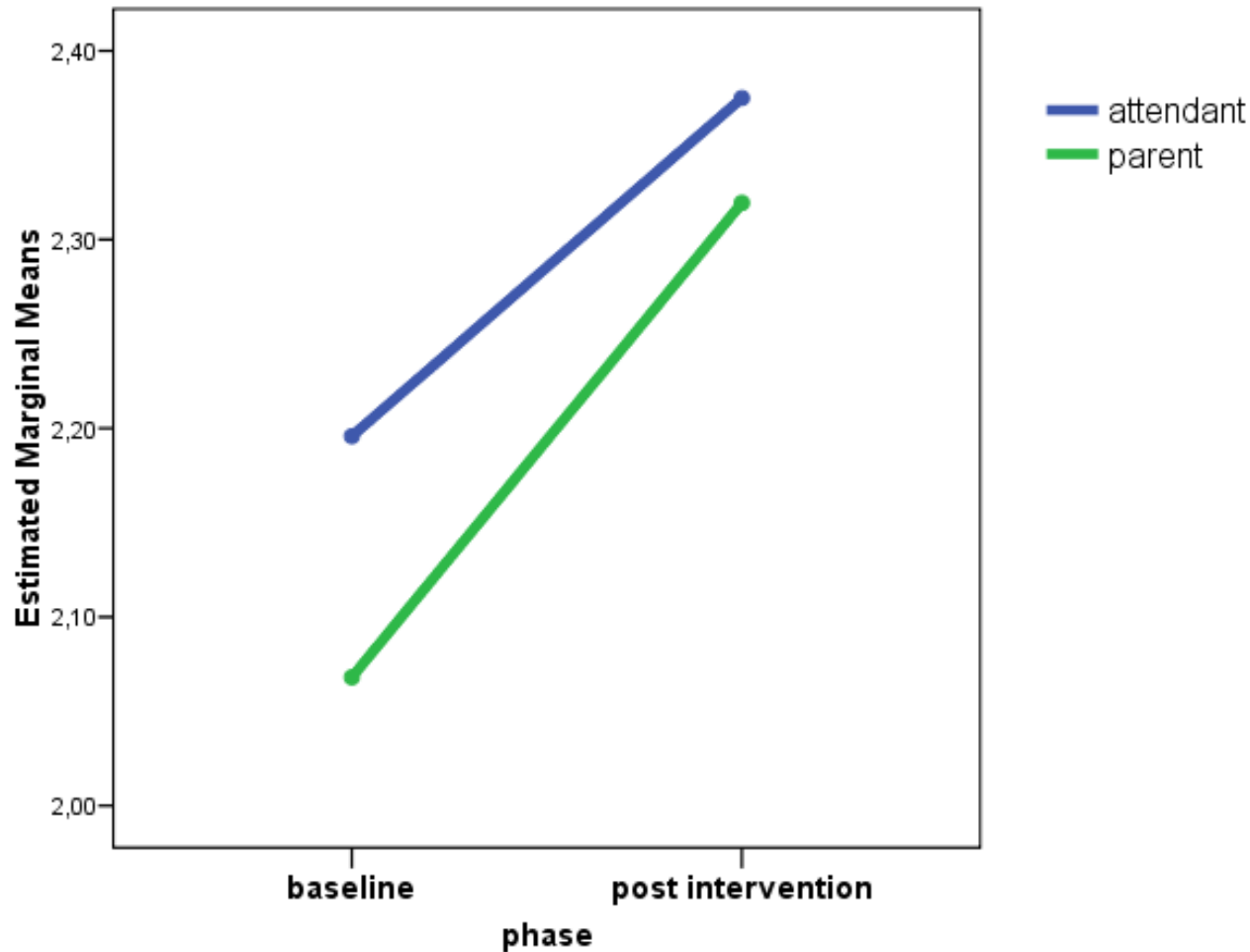
overall effect phase  
phase \* client

$F = 30,78, p < .01$

$F = 1,15, p = .434$



## Modelling



overall effect phase  
phase \* situation

$F = 10,36, p < .01$

$F = 0.289, p = .599$



# Samenvatting strategieën

alle communicatiepartners gaan vooruit:

81% past tempo beter aan

75% is responsiever

81% lokt beter uit

50% past taalaanbod beter aan



# Beurten & initiatieven

definities:

**beurt**      intentioneel gedrag gericht tot de partner

**initiatief**      introductie van een nieuw onderwerp of een nieuwe aandachtsfocus in de interactie



# Scoren beurten & initiatieven

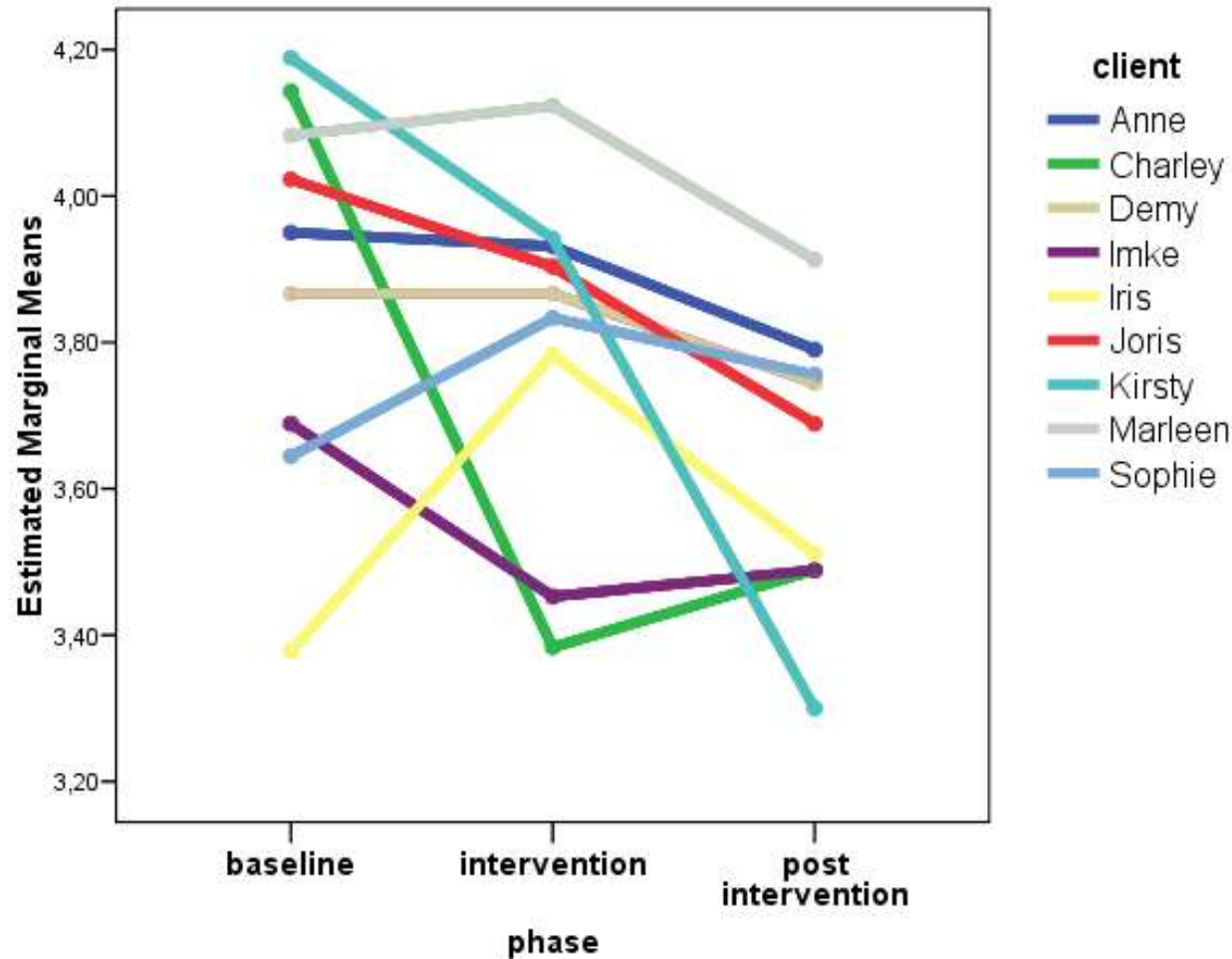
per segment met 5-puntschaal:

- 1 cliënt domineert: alle beurten
- 2 cliënt meeste beurten
- 3 gelijke verdeling (evenwicht)
- 4 partner meeste beurten
- 5 partner domineert: alle beurten





## Turntaking



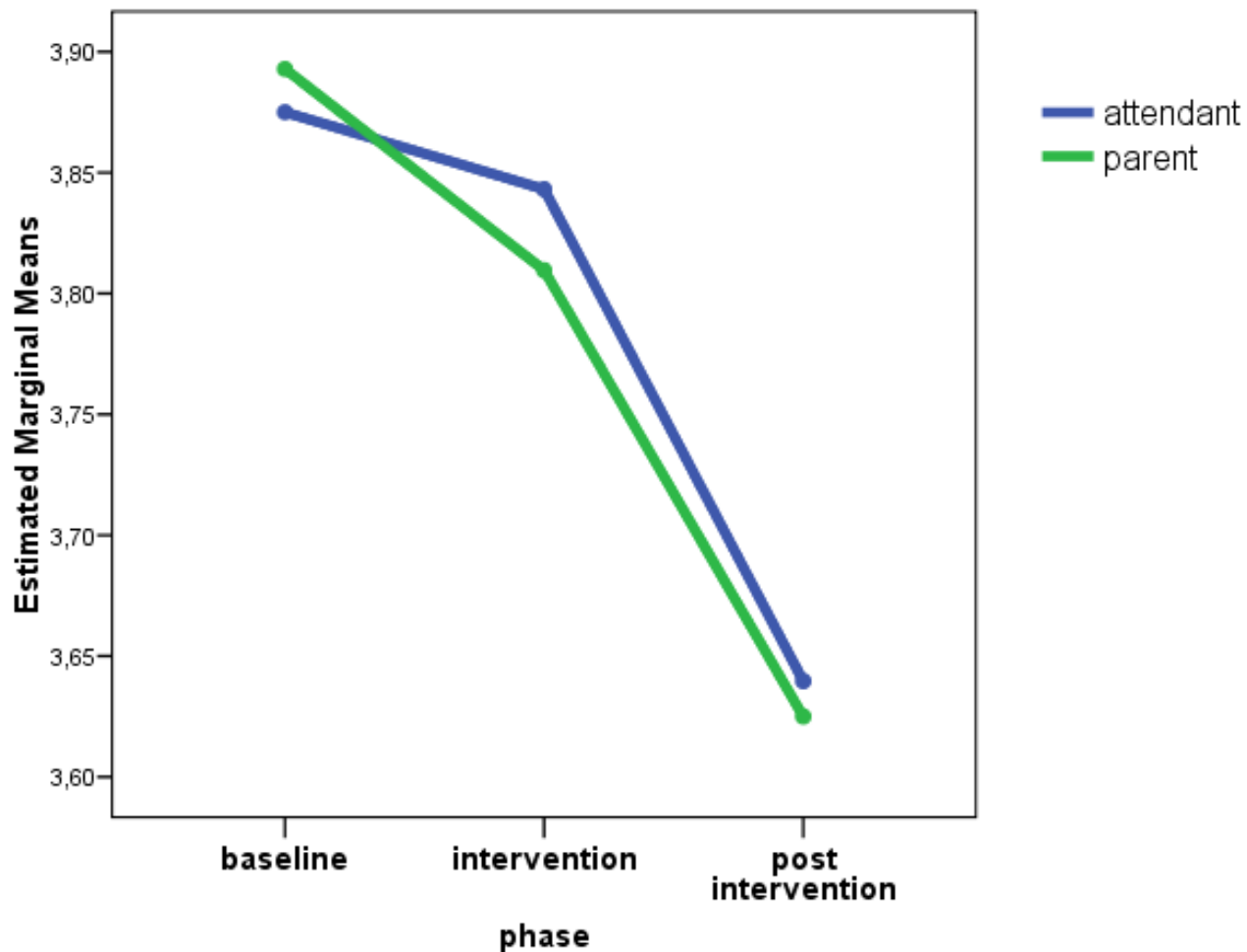
overall effect phase  
phase \* client

$F = 18,18, p < .01$

$F = 5.03, p < .01$



## Turntaking



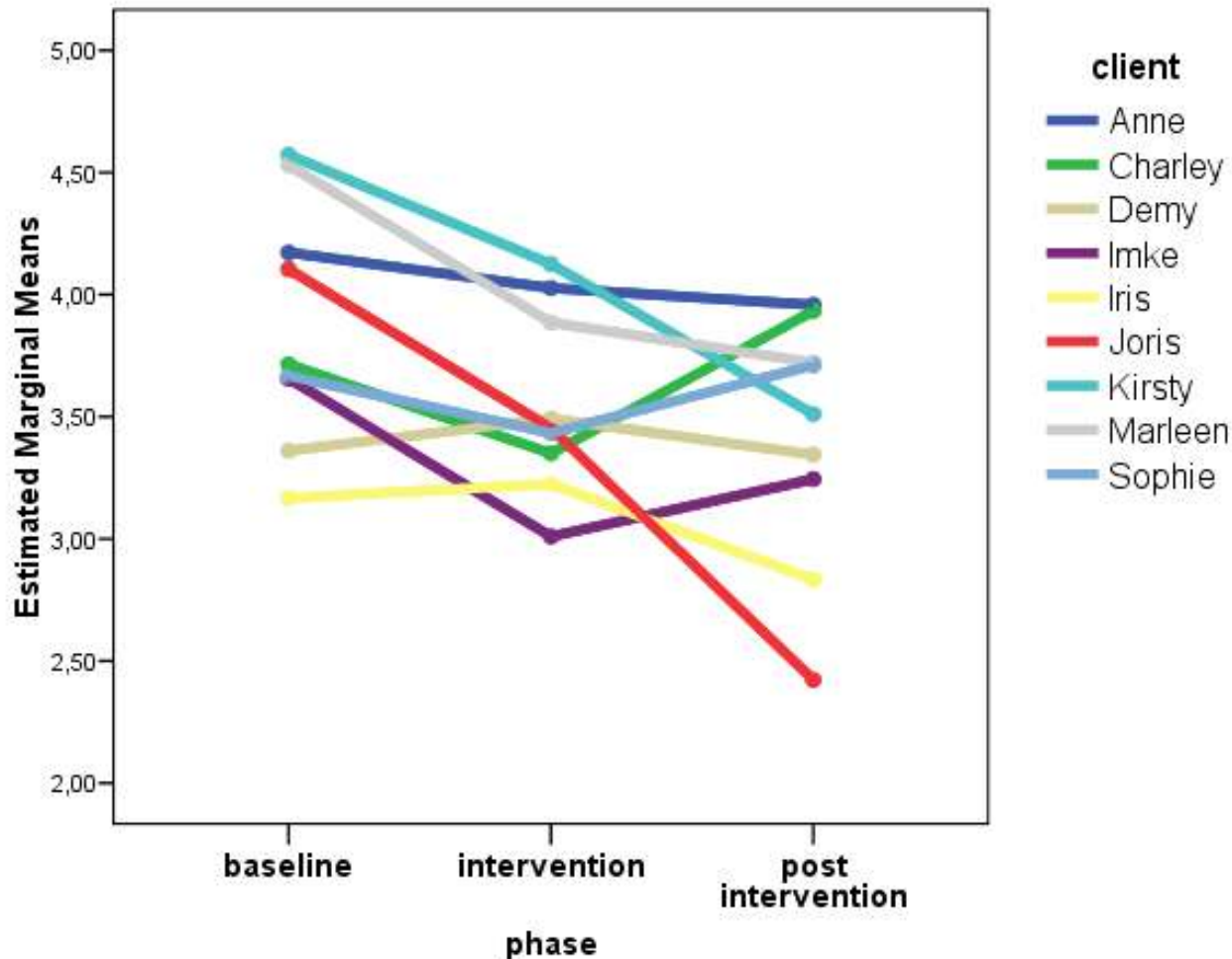
overall effect phase  
phase \* situation

$F = 6,09, p < 0.01$

$F = 0,59, p = 0.94$



## Initiation patterns



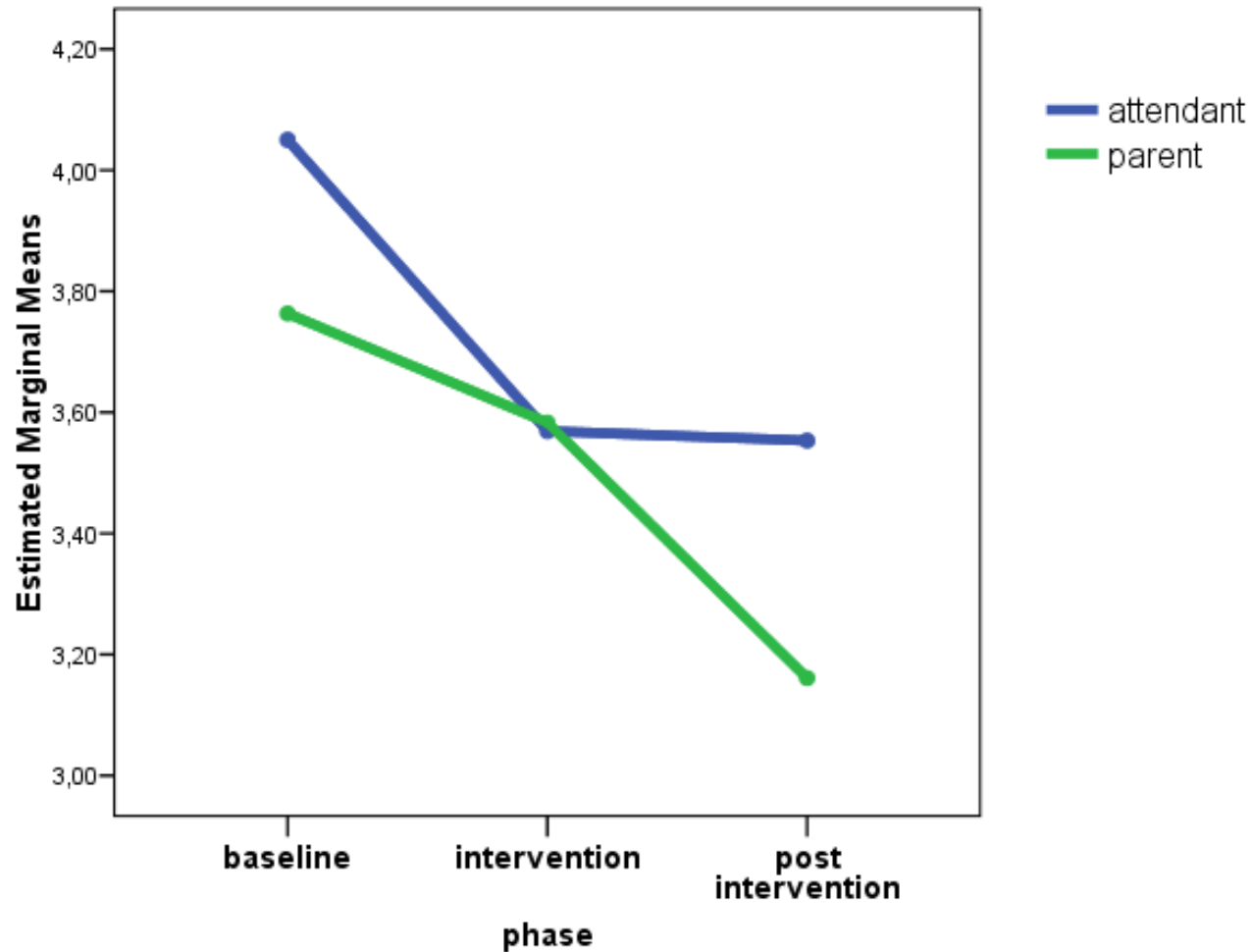
overall effect phase  
phase \* client

$F = 8,58, p < .01$

$F = 1.98, p = .103$



## Initiation patterns



overall effect phase  
phase \* situation

$F = 8,07, p < 0.01$

$F = 1,17, p = 1.17$



# Overzicht effecten beurten en initiatieven

	beurtverdeling		initiatiefverdeling	
	thuis	dagcentrum	thuis	dagcentrum
Anne	↑			
Charley	↑	nvt		nvt
Demy				
Imke		↑		↑
Iris			↑	
Joris	↑	↑	↑	↑
Kirsty	↑	↑	↑	↑
Marleen		↑	↑	↑
Sophie		nvt		nvt



# Scoren functies

per segment:

- welke functies?
- in welke vorm(en)?



# Communicative functions

1. aandacht partner
2. uiten gevoelens
3. opmerken onderbreking
4. beurt nemen
5. accepteren
6. protesteren/afwijzen
7. kiezen
8. groeten/dagzeggen
9. vragen hulp
10. vragen voorwerp
11. vragen aandacht
12. antwoorden ja-nee vraag
13. geven informatie
14. vragen informatie
15. formuleren gevoelens
16. grapjes maken/doen alsof



# Hypothesen functies

- toename aantal functies per segment
- nieuwe functies
- toename doelfunctie

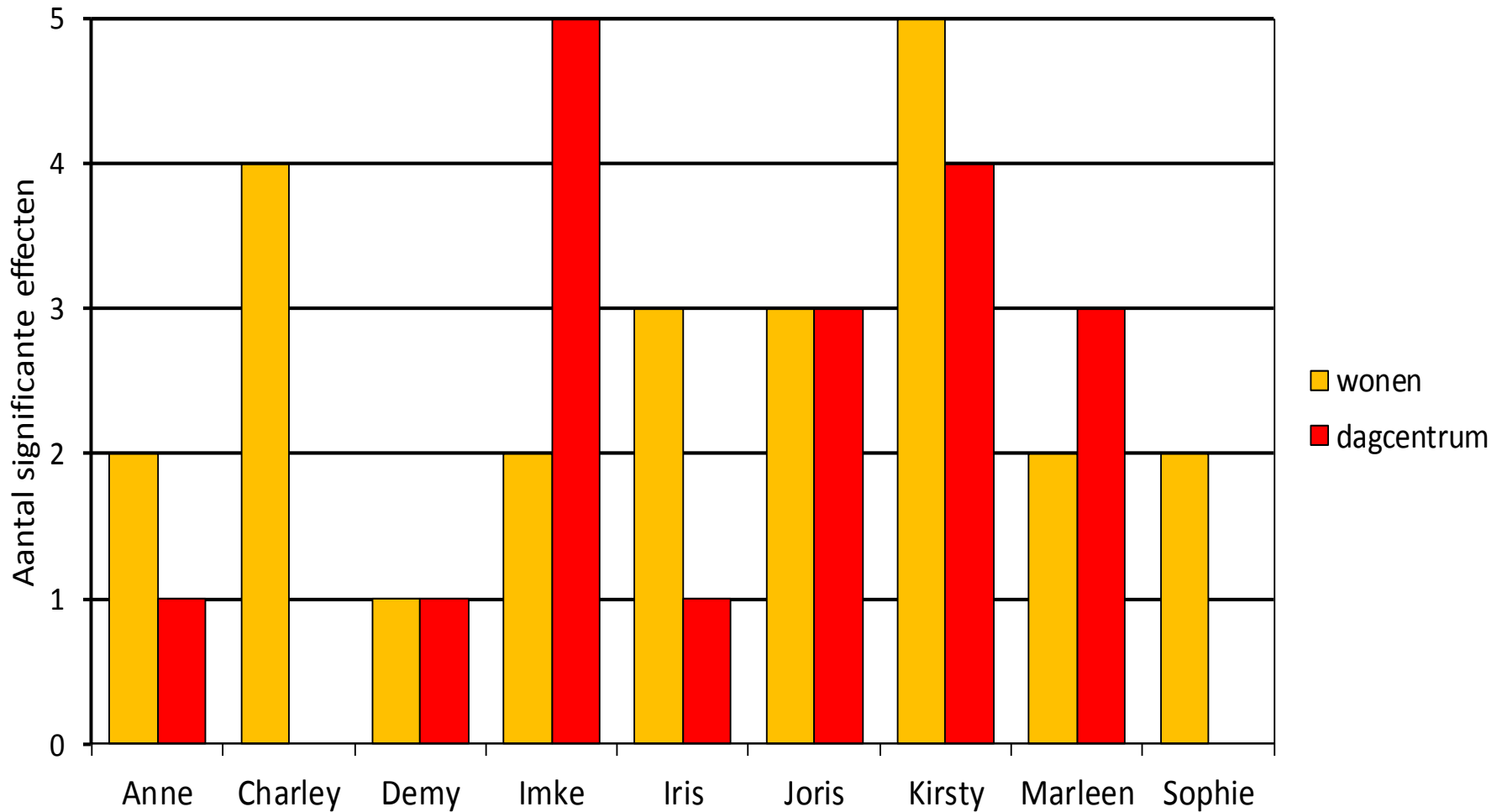


# Samenvatting effecten

	<b>thuis n=9</b>	<b>dagcentrum n=7</b>
verbetering tempo	78%	86%
verbetering responsiviteit	67%	86%
verbetering uitlokken	89%	71%
verbetering modelleren	44%	57%
meer evenwicht beurtverdeling	44%	57%
meer evenwicht initiatiefverdeling	44%	57%
toename frequentie functies	33%	14%
nieuwe functies*	100%	100%
toename doelfunctie*	78%	57%



# Effecten per cliënt



# Conclusie

COCPvg heeft geleid tot

- stimulerender interactiestijl bij communicatiepartners
- evenwichtiger interactiepatronen (beurten en/of initiatieven)
- verbetering communicatieve vaardigheden bij cliënten



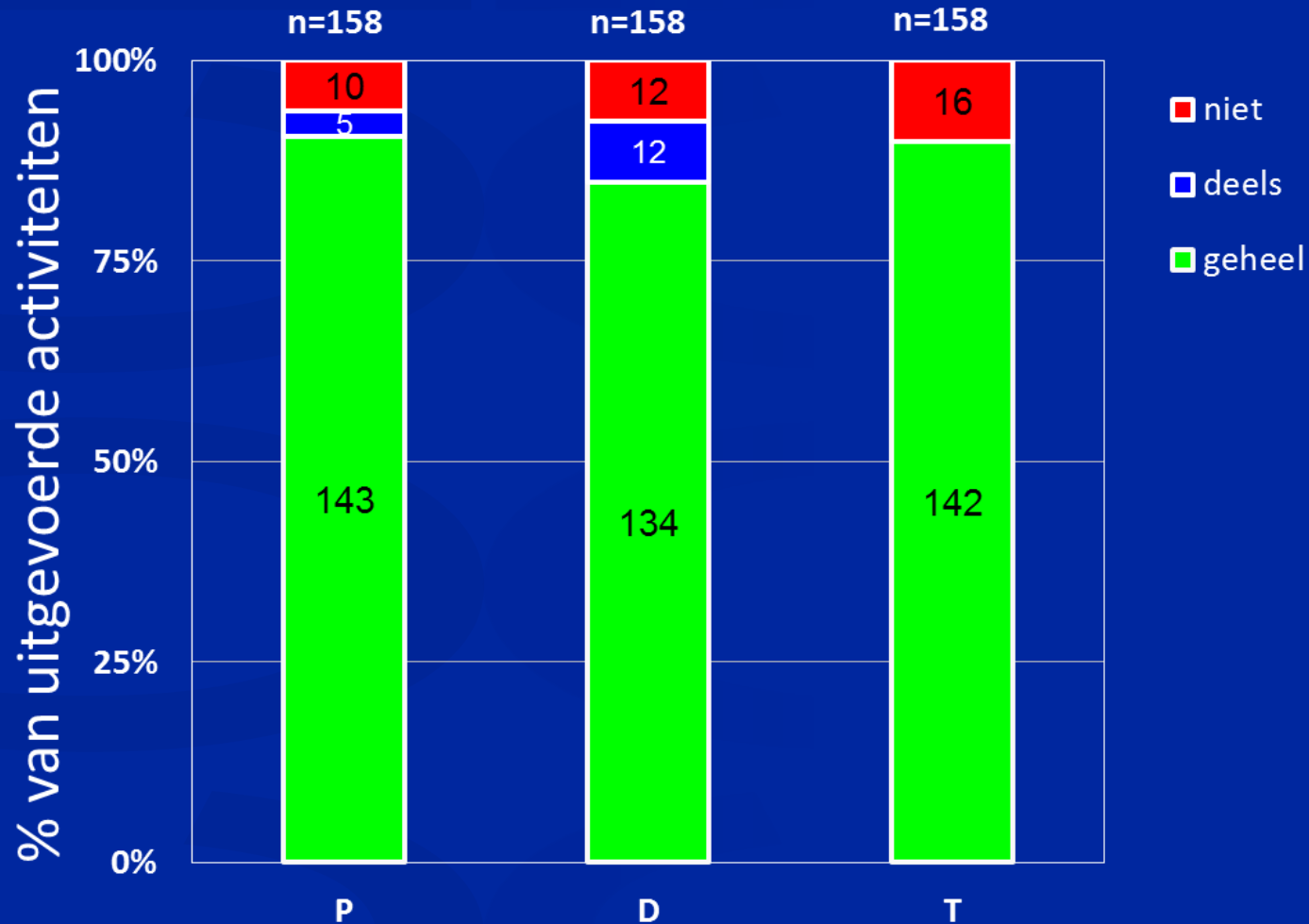
# Overzicht

- COCP-programma
- effectstudie
- ➔ evaluatiestudie
- samenvatting en conclusie



# Uitvoering volgens protocol?

n = 158 uitgevoerde activiteiten (van 189 voorgeschreven activiteiten)



# Oordeel communicatiepartners

meer inzicht communicatie	98 %
minder problemen communicatie	72 %
tevreden over:	
communicatiesysteem	70 %
groepsbijeenkomsten	84 %
doel en plan	94 %
individuele begeleiding	94 %



# Gemiddelde waardering teamleden

<b>Inhoudelijke kern</b>	belang	richtlijnen	materiaal
communicatieve functies	9,1	7,8	8,2
communicatievormen	8,7		
partnerstrategieën	9,5		
<b>Methodische kern</b>			
groepsbijeenkomsten	8,3	7,9	7,5
individueel communicatieplan	8,3		
individuele begeleiding	9,2		
<b>Organisatorische kern</b>			
interdisciplinaire interventieteams	8,9	7,7	7,4
communicatiegroep	9,0		



# Waargenomen effecten

positieve veranderingen interactiestijl partners	100 %
cliënt communiceert beter	77 %
interventiedoel is bereikt	88 %
kwaliteit van leven is toegenomen	85 %
spin-off effecten in de groep	54 %



# Conclusies evaluatieonderzoek

het COCPvg-programma:

- is goed uitvoerbaar in de zorg voor kinderen en volwassenen met EMB
- wordt positief gewaardeerd door betrokken communicatiepartners
- wordt positief gewaardeerd door professionals



# Eindproducten

- definitieve handleiding COCPvg met cdrom
- snelstartgids
- opzet implementatietraject voor andere instellingen met training en begeleiding
- rapport met resultaten onderzoek



# Implementatie COCPvg

## Workshop COCPvg

- bij Vilans in Utrecht
- in company op aanvraag

## Implementatietraject COCPvg

- training en begeleiding op maat



# Contact

[cocp@heliomare.nl](mailto:cocp@heliomare.nl)

[cocp@esdege-reigersdaal.nl](mailto:cocp@esdege-reigersdaal.nl)

[training@vilans.nl](mailto:training@vilans.nl)

[www.cocp.nl](http://www.cocp.nl)

